

In memoriam

DR. GYARMATI PÁL

1935–2017

GYARMATI Pál 1935. február 4-én született Szegeden. Általános és középiskolai tanulmányait szülővárosában, majd Szarvason végezte, ahol kitűnő eredménnyel érettségizett. 1958-ban szerzett geológus oklevelet az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (ELTE). Első komolyabb szakmai munkáit hallgatóként a Börzsönyben és a Bükk hegységben készítette, utóbbit BALOGH Kálmán irányítása mellett. Az ELTE Alkalmazott Földtani Tanszékének gyakornokaként a VITÁLIS Sándor vezette Salgótarján környéki kutatásokba, az ottani bazaltok vizsgálatával kapcsolódott be.

1959-ben, az Eötvös Loránd Tudományegyetem geológus szakának elvégzését követően kezdte meg szakmai tevékenységét a Magyar Állami Földtani Intézet (MÁFI) falai között. Bekapcsolódott abba a nagyszabású, az ország földtani felépítését és nyersanyag-perspektíváit feltáró programba, ami az egyes tájegységek új szemléletű, a korábbiaknál részletesebb földtani térképezését jelentette.

Szakmai érdeklődésének megfelelően a vulkáni kőzetekből felépülő Tokaji-hegység területén, annak déli és centrális részén, Sárospatak, Tállya, Mád, Tolcsva, Erdőhorváti és Háromhuta környékén folytatott földtani térképezést. Ebben az időben tanítómestere és mentora a nemzetközi tekintélyű geológus, PANTÓ Gábor volt, akiről mindig nagy tisztelettel és megbecsüléssel emlékezett meg, és akit később az egyetemi katedrán is követett. 1962-ben a MÁFI tudományos munkatársa lett. 1967-ben pedig, PANTÓ Gábornak a Debreceni Egyetemre kerülését követően átvette az Intézet tokaji kutatócsoportjának vezetését. GYARMATI Pál nevéhez fűződik a térképezés eredményeit összefoglaló 8 db 1:25 000 méretarányú földtani térkép szerkesztése és magyarázóinak összeállítása, valamint a térségi ismereteket összegző Sátoraljaújhely nevű 1:200 000-es térképlap és a hozzá tartozó magyarázó elkészítése.

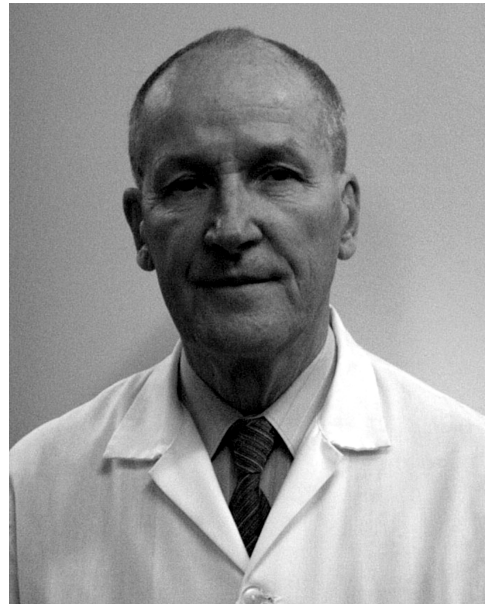
A térképezés során szerzett ismereteket elmélyítve elkészítette a Tokaji-hegység andezites–dácitos vulkanizmusának monografikus jellegű, korszerű ásvány–kőzettani, földtani, vulkanológiai összefoglalását, amely az 1974-ben sikeresen megvédett kandidátusi disszertációjának alapját képezte.

A tokaji-hegységi munkák befejezését követően dolgozott a Börzsönyben, majd nyersanyagprognózis tanulmányok (éreek, perlit, pumicit) készítésében vett részt. A MÁFI-ban tudományos munkatárs, 1977-től tudományos főmunkatárs, 1982-től osztályvezetői beosztással bízták meg. Tagja volt a Magyar Tudományos Akadémia és a Központi Földtani Hivatal egyes szakértői testületeinek, és több mint 60 évig a Magyarhoni Földtani Társulatnak. Széleskörű nyelvtudása (angol, orosz, olasz, spanyol) révén külföldi ösztöndíjas tanulmányutakon és szakértői feladatok ellátásában vett részt Olaszországban, Iránban, a Szovjetunióban.

Két Kubában folytatott földtani térképező expedíciónak is részese volt. 1974–1977 között a Magyar Tudományos Akadémia által indított, NAGY Elemér vezette csoport tagjaként a kubai Oriente tartomány geológiai felmérésében vett részt. Az 1:200 000 méretarányú térképezési feladatok mellett tevékenysége a térségben széles körben elterjedt magmás és vulkáni kőzetek tanulmányozására terjedt ki. Az itt szerzett tapasztalatok alapján kapott megbízást az 1987–1990 között Guantánamo térségében a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST) megállapodás alapján folytatott komplex, geológiai, geofizikai nyersanyagkutató, kubai–magyar térképező expedíció vezetésére. Az 1:50 000 méretarányú térképezés több bízott nyersanyag perspektívát tárt fel. Mindkét expedíció a nehéz körülmények ellenére sikeresen teljesítette feladatát.

GYARMATI Pál 35 éven keresztül volt a MÁFI munkatársa, intézeti nyugdíjazására 1994-ben került sor. Szakmai eredményei a földtani térképezés, a magmás, ezen belül is a vulkáni kőzetek vizsgálata terén nyújtottak maradandót. Munkássága összekötő kapcsolatot jelent a klasszikus, és az utóbbi évtizedekben kibontakozó modern vulkanológiai elméletek között.

GYARMATI Pál 1979-től másodállású egyetemi docensként végzett oktató- és kutatómunkát a Debreceni Egyetem (akkor Kossuth Lajos Tudományegyetem) Ásvány- és Földtani Tanszékén, kamatoztatva nemcsak széleskörű szakmai művelt-

ségét, elméleti felkészültségét és gyakorlati jártasságát, hanem humánusságát és segítőkészségét is. Az „Ásvány- és kőzet-tan” valamint a „Föld és az élet fejlődése” fő kollégiumokban tartott előadásokat, s jegyzetével újraalapozta a „Magyarország földtana” tantárgyat is. Speciális kollégiumain a kőzetmikroszkópiába, a földtani térképezésbe, a világ regionális földtanába és a vulkanológiába vezette be az érdeklődő hallgatókat. Nagy lelkesedéssel és kivételes igényességgel vezette észak-magyarországi terep gyakorlatokat is.

Intézeti nyugdíjazását (1994) követően lett a tanszék főállású oktatója, s 1994 és 1997 között a tanszék vezetői teendőket is ellátta. 1997-ben a Debreceni Egyetemen habilitált, 2001-ben pedig egyetemi magántanári címet kapott. 2001 márciusában a mexikói Pachuca egyetemének meghívott előadója, 2004-ben a Queretaro-i egyetem oktatója volt.

Életének utolsó évtizedében is részt vett területe kutatásában: aktív és meghatározó résztvevője volt a számos új eredményt hozó „A Tokaji-hegység paleovulkáni rekonstrukciója” című OTKA pályázat munkacsoportjának.

Búcsúzunk Dr. GYARMATI Páltól, a kiváló geológus szakembertől, a munkájában fáradhatatlan, önzetlen kollégától és a jó baráttól. Szakmából és emberségből is nagyon sokat tanultunk Tőle, s igazán talán még fel sem fogtuk, hogy mennyit is köszönhetünk Neki.

Kegyellelten őrizzük meg emlékét!

Dr. BREZSNYÁNSZKY Károly, Dr. RÓZSA Péter, Dr. KOZÁK Miklós

Dr. GYARMATI Pál nyomtatásban megjelent közleményei

1961

GYARMATI P. 1961: Vulkáni kőzetminősítés problematikája Tokaj-hegységi példákon. — *Földtani Közlöny* **91/4**, 374–381.

1963

GYARMATI P. 1963: *A Tokaji hegység földtani térképe. 25 000-es sorozat. Tolcsva.* – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

1964

ERHARDT GY., GYARMATI P., ILKEYNÉ PERLAKI E. & PANTÓ G. (összeáll.) 1964: *Magyarország földtani térképéhez. 25 000-es sorozat. Tolcsva.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 35 p.

GYARMATI P. 1964: A Tokaji-hegység déli részének andezitfajtái. — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1961-ről*, 486–492.

GYARMATI P. 1964: A Tokaji-hegység északi részének dácit- és andezitfajtái. — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1962-ről*, 367–390.

1965

GYARMATI P. 1965: A Mád 23. sz. alapfúrás földtani eredményei. — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1963-ról*, 249–264.

1966

GYARMATI P. 1966: A Tállya 15. sz. alapfúrás földtani eredményei. — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1964-ről*, 443–473.

GYARMATI P. 1966: *Magyarország földtani térképéhez. 25 000-es sorozat. Háromhuta.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 53 p.

GYARMATI P. 1966: *A Tokaji hegység földtani térképe. 25 000-es sorozat. Háromhuta.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

1968

GYARMATI P. 1968: *A Tokaji hegység földtani térképe. 25 000-es sorozat. Mád.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

GYARMATI P. & ZELENKA T. 1968: *Magyarország a Tokaji-hegység földtani térképéhez. 25 000-es sorozat. Mád.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 70 p.

GYARMATI P. & ZELENKA T. 1968: *Magyarország a Tokaji hegység földtani térképéhez. 25 000-es sorozat. Tállya.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 50 p.

GYARMATI, P., ILKEY-PERLAKI, E., MÁTYÁS, E., PENTELÉNYI, L., SZÉKY-FUX, V., VARJU, GY., ZELENKA, T. & PANTÓ, G. 1968: Exkursion in das Vulkangebiet von Tokaj (Ungarn). — *Mitteilungen der Österreichischen Mineralogischen Gesellschaft* **121**, 331–340.

1969

GYARMATI P. 1969: A Tokaji-hegység földtani térképezésének újabb eredményei. — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1967-ről*, 287–297.

1970

- GYARMATI P. 1970: *A Tokaji hegység földtani térképe. 25 000-es sorozat. Tállya.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.
- GYARMATI P. 1970: *Magyarászó a Tokaji hegység földtani térképéhez. 25 000-es sorozat. Olaszliszka.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 39 p.

1971

- GYARMATI P. 1971: *A Tokaji-hegységi térképezés és térképkiadás újabb eredményei.* — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1968-ról*, 179–183.
- GYARMATI P. 1971: *A Tokaji-hegység földtani vizsgálata 1969-ben.* — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1969-ről*, 453–457.
- GYARMATI P. & HAJÓS M. 1971: *A Sárospatak 10. sz. fúrás diatómás rétegei.* — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1969-ről*, 459–475.
- GYARMATI P. 1971: *A Tokaji hegység földtani térképe. 25 000-es sorozat. Olaszliszka.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

1972

- GYARMATI P. 1972: *A Tokaji-hegység intermedier vulkanizmusa.* — Kandidátusi értekezés, Budapest, 323 p.
- GYARMATI P. 1972: *A Tokaji hegység földtani térképe. 25 000-es sorozat. Sárospatak.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

1973

- GYARMATI P. 1973: *A Tokaji hegység földtani térképe. 25 000-es sorozat. Tarcal-Tokaj.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.
- GYARMATI P. 1973: *A Tokaji hegység földtani térképe. 25 000-es sorozat. Makkoshotyka–Sátoraljaújhely.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.
- GYARMATI P. & PENTELENYI L. 1973: *Magyarászó a Tokaji-hegység földtani térképéhez. 25 000-es sorozat. Makkoshotyka–Sátoraljaújhely.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 101 p.

1974

- GYARMATI P. 1974: *Magyarászó a Tokaji hegység földtani térképéhez. 25 000-es sorozat. Sárospatak.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 69 p.
- GYARMATI P. 1974: *Magyarászó a Tokaji-hegység földtani térképéhez. 25000-es sorozat. Tarcal-Tokaj.* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 67 p.

1976

- GYARMATI P. 1976: *Vulkanológiai fejlődéstörténet és kőzetgenetika a Börzsöny hegységben.* — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1973-ról*, 57–62.
- BRITO, A. & GYARMATI, P. 1976: *Características petrográficas generales de un perfil básico de la parte Occidental de la Sierra Maestra.* — *Resúmenes. III. Congr. Latinoamericano de Geol. México.*
- GYARMATI P., PERLAKI E. & PENTELENYI L. 1976: *A Tokaji-hegység földtani térképe. M= 1:50 000* — Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

1977

- GYARMATI P. 1977: *A Tokaji-hegység intermedier vulkanizmusa.* — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évkönyve* **58/1**, 195 p.
- GYARMATI P. 1977: *Vulkanotektonicseskaja szkema Tokajskij gor.* — *Acta Geologica Hungarica* **21/4**, 409–415.
- FORMELL, F., JAKUS, P. & GYARMATI, P. 1977: *Nuevas areas perspectivas para la acumulación de bauxitas cársicas en los alrededores de Guantánamo, Cuba.* — *Abstracts. 8th Caribbean Geological Conference, Curaçao.*

1981

- GYARMATI P. 1981: *A boldogkővárjaljai régészeti anyag kőzettani vizsgálata.* — *Folia Archaeologica* **32**, 31–34.
- GYARMATI, P. 1981: *Perliti Tokajskij gor.* — *Geologická stavba a nerastné surovini hraničnej zóny Vyichodných a Zapadných Kárpát, Košice*, 137–143.

1982

- GYARMATI P. 1982: *A Tokaji-hegység perlitkutató és prognózis eredményei.* — *Földtani Kutatás* **25/2**, 61–68.
- SZÉKY-FUX, V., GYARMATI, P., BALOGH, K. & PÉCSKAY, Z. 1982: *Chronology of the miocene volcanism in North-East Hungary.* — *Abstracts, Carpatho-Balkan Geol. Association, 1981. Bucharest*, 243–244.
- SZÉKY-FUX, V., GYARMATI, P., BALOGH, K. & PÉCSKAY, Z. 1982: *Le volcanisme miocène affleurant et recouvert dans le Nord-Est de la Hongrie.* — *Abstracts, Carpatho-Balkan Geol. Association, 1981. Bucharest*, 244–245.

1983

- GYARMATI, P. 1983: *Las formaciones metamórficas de Cuba Oriental.* — In: TORRE, C. DE LA (red.): *Contribución a la geología de Cuba Oriental.* La Habana, 90–98.
- GYARMATI P. 1983: *Las rocas intrusivas intermedias de Cuba Oriental.* — In: TORRE, C. DE LA (red.): *Contribución a la geología de Cuba Oriental.* La Habana, 99–111.

- GYARMATI, P. & BRITO, A. 1983: Relaciones genéticas entre las rocas abisales, subvolcánicas y volcánicas de la Sierra Maestra. — In: TORRE, C. DE LA (red.): *Contribución a la geología de Cuba Oriental*. La Habana, 112–114.
- FORMELL F., JAKUS, P. & GYARMATI, P. 1983: Nuevas áreas perspectivas para la acumulación de bauxitas cársicas en los alrededores de Guantánamo, Cuba. — In: TORRE, C. DE LA (red.): *Contribución a la geología de Cuba Oriental*. La Habana, 192–198.
- GYARMATI P. 1983: A Tarpa – Márki tanyán előkerült pattintott kőeszközök nyersanyagának vizsgálata. — *Communicationes Archaeologicae Hungariae* **1**, 17–19.
- BALOGH, K., PÉCSKAY, Z., SZÉKY-FUX, V. & GYARMATI P. 1983: Chronology of Miocene Volcanism in North-East Hungary. — *Anuarul Institutului de Geologie și Geofizica* **61**, 149–158.
- SZÉKY-FUX, V., GYARMATI, P., BALOGH, K. & PÉCSKAY, Z. 1983: Le Volcanisme Miocène affleurant et recourvet du Nord-Est de la Hongrie. — *Anuarul Institutului de Geologie și Geofizica* **61**, 263–271.

1984

- GYARMATI, P. 1984: The perlitites of the Tokaj Mountains. — In: BORCOȘ, M. (ed.): *Magmatism and Associated Metallogenesis During Molasse Formation*. București, 93–99.

1985

- GYARMATI P. 1985: A magmás kőzetek kémiai rendszerezése, kémiai elemzési eredmények átszámítási-ábrázolási módjai. — *Közvetleni szemelvények. A MHFT. 1984. november 8-9. közötti szegedi továbbképző tanfolyamának anyaga*, 61 p.
- PÉCSKAY, Z., BALOGH, K., GYARMATI, P. & SZÉKY-FUX, V. 1985: Radiometric chronology of Miocene volcanic activity in the Tokaj Mts. — *VIIIth Congress of Regional Committee on Mediterranean Neogene Stratigraphy. Budapest*.

1986

- GYARMATI P., KOZÁK M. & SZÉKYNÉ FUX V. 1986: A telkibányai opálelőfordulás földtana és genetikája. — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1984-ről*, 355–376.
- PÉCSKAY, Z., BALOGH, K., SZÉKY-FUX, V. & GYARMATI, P. 1986: Geochronological investigations on the neogene volcanism of the Tokaj Mountains. — *Geologicky Zbornik — Geologica Carpathica* **37/5**, 635–655.

1987

- PÉCSKAY, Z., BALOGH, K., SZÉKY-FUX, V. & GYARMATI, P. 1987: A Tokaji-hegység miocén vulkánosságának K/Ar geokronológiája. — *Földtani Közlemény* **117/3**, 237–253.

1992

- GYARMATI P. 1992: A Mars-vulkán és az őslények. Nix Olimpico. — *Népszabadság* 1992. május 21, **119**, p. 11.

1993

- PÉCSKAY, Z., BALOGH, K., SZÉKY-FUX, V., GYARMATI, P., CRIHAN, M., KOVÁCS, M., BERNÁD, A. & EDELSTEIN, O. 1993: K/Ar geochronological studies on Neogene volcanic rocks from the Oas Mts. (Roumania) and Tokaj Mts (Hungary). — *IGS, Third Geol. Symposium. Baia Mare. Oct. 21–23. 1993., Abstract vol.*, p. 22.

1995

- YANEV, Y., KONEČNÝ, V., HARKOVSKA, A., PELTZ, S. & GYARMATI, P. 1995: Petrochemical characterization of the Late Alpine orogenic acid volcanism of the Carpathian — Balkan area. — *Geologica Balcanica* **25/1**, 3–12.
- PÉCSKAY, Z., LEXA, J., SZAKÁCS, A., BALOGH, K., SEGHEDI, I., KONEČNÝ, V., KOVÁCS, E., MÁRTON, E., KALIČIAK, M., SZÉKY-FUX, V., PÓKA, T., GYARMATI, P., EDELSTEIN, O., ROSU, E. & ŽEC, B. 1995: Space and time distribution of Neogene-Quaternary volcanism in the Carpatho-Pannonian Region. — *Acta Vulcanologica* **7/2**, 15–28.

1996

- GYARMATI P. 1996: Szilárd ásványi nyersanyagok kutatása. — *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1992–93-ról*, **1**, 50–52.
- GYARMATI, P. 1996: Geology of Tokaj Mountains. — *3rd International Conference on Mineralogy and Museums. Excursion Guide. Field trip U1. Tokaj Mountains, Hungary*.

1997

- GYARMATI P. 1997: A Tokaji-hegység. — In: KARÁTSÓN D. (szerk.): *Pannon Enciklopédia — Magyarország földje*. Kertek 2000 Könyvkiadó, Budapest, 354–357.

1998

- GYARMATI P. 1998: A Szerencsi-dombság földtana. — *Topographia Mineralogica Hungariae* **3**, 11–20.

1999

GYARMATI P. 1999: A TOKAJI- HEGYSÉG. — In: KARÁTSZON D. (szerk.): Pannon Enciklopédia — Magyarország földje. Kertek 2000 Könyvkiadó, Arcanum Adatbázis Kft., CD kiadás.

2001

GYARMATI, P. 2001: Introducción a la petrología. — Universidad Nacional Autónoma de México, Pachuca.

2002

GYARMATI P. 2002: *Magyarország földtana*. — Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 75 p.

2005

RADÓCZ GY. & GYARMATI P. 2005: A Bogács B–9 fúrás vulkanitjai. — *Földtani Közlöny* **135/3**, 361–371.

2007

GYARMATI, P. 2007: VILMA SZÉKY-FUX: the geochemist and volcanologist. — *Acta geographica ac geologica et meteorologica Debrecina* **2**, 15–18.

GYARMATI P. & SZEPESI J. 2007: Fejlődéstörténet, földtani felépítés, földtani értékek. — In: BARÁZ CS. & KISS G. (szerk.): *A Zempléni tájvédelmi körzet. Abaúj és Zemplén határán*. Bükk Nemzeti Park Igazgatóság. Eger, 15–44.

2012

ZELENKA, T., GYARMATI, P. & KISS, J. 2012: Paleovolcanic reconstruction in the Tokaj Mountains. — *Central European Geology* **55/1**, 49–83.

A Magyar Állami Földtani, Geofizikai és Bányászati Adattárban fellelhető összefoglaló kutatási jelentés, kézirat és tanulmányúti jelentés: 56 db.

Gyarmati Pál munkásságáról szóló művek.

KOZÁK M. 2005: GYARMATI Pál 70 éves. — *Acta geographica ac geologica et meteorologica Debrecina* **37**, 5–8.

KOZÁK M. (összeáll.) 2005: GYARMATI Pál eddigi szakmai munkásságának publikációs jegyzéke (1956–2005). — *Acta geographica ac geologica et meteorologica Debrecina* **37**, 9–16.

A jegyzék összeállításában közreműködött: PIROS Olga és SZLEPÁK Tímea

